

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555)

An Evaluation of Master's Degree of Education Curriculum in Innovative Curriculum and Learning Management (Curriculum Revised B.E. 2555)

มาลินี บุญรัตพันธุ์¹



บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้ เพื่อประเมินบริบทของหลักสูตร เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร เพื่อประเมินกระบวนการของหลักสูตร เพื่อประเมินผลผลิตของหลักสูตร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ที่สอนในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2555 จำนวน 12 คน นักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2555 จำนวน 70 คน บัณฑิตที่เรียนในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2555 จำนวน 60 คน ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 79 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ แบบสอบถามความคิดเห็นนักศึกษา บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ และมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ สอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำส่งด้วยไปรษณีย์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้ 1. ด้านบริบท จากการประเมินของอาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก รายวิชาทั้งหมดในหลักสูตรช่วยให้นักศึกษารวบรวมข้อมูลของหลักสูตร และการจัดรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสังคมปัจจุบัน 2. ด้านปัจจัยนำเข้า จากการประเมินของอาจารย์ นักศึกษา บัณฑิต และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจารย์ นักศึกษา บัณฑิต ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดในแต่ละรายวิชาสามารถนำไปพัฒนางานที่นักศึกษารับผิดชอบอยู่ได้ ได้แก่ วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ (CLM 7604) วิชาการพัฒนาหลักสูตร (CLM 6603) วิชาวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้ (CLM 6607) อาจารย์ นักศึกษา บัณฑิต ผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นว่า กระบวนการคัดเลือกผู้สมัครเข้าศึกษามีการพิจารณาจากคุณสมบัติและความรู้ความสามารถ นักศึกษาที่รับเข้ามามีความสามารถในการค้นคว้า มีพื้นฐานความรู้ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ อาจารย์ที่สอนในหลักสูตรมีประสบการณ์การทำงานที่สัมพันธ์กับหลักสูตร 3. ด้านกระบวนการ จากการประเมินของอาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิต โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจารย์ นักศึกษา บัณฑิต มีความเห็นว่า การจัดการเรียนรู้ มีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้นักศึกษาค้นคว้า

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

หาความรู้ด้วยตนเอง และนักศึกษาได้รับทราบจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์รายวิชา ในส่วนของการวัดและประเมินผล อาจารย์ นักศึกษา บัณฑิต เห็นว่า มีการแจ้งแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของรายวิชาก่อนเริ่มเรียน มีวิธีการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชาและเนื้อหาวิชา มีวิธีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีและเครื่องมือที่หลากหลาย การสอบประมวลความรู้ มีการส่งเสริมการบูรณาการความรู้จากทุกวิชา ขอบครอบคลุมความรู้จากทุกวิชาในหลักสูตรและส่งเสริมให้นักศึกษาประยุกต์ใช้ความรู้ที่เรียนในหลักสูตร มาตอบคำถาม การทำวิทยานิพนธ์หรือการศึกษาอิสระ นักศึกษาได้ใช้ความรู้จากวิชาในหลักสูตร ได้นำความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยไปใช้ นักศึกษาได้มีโอกาสค้นคว้างานวิจัย 4. ด้านผลผลิต แบ่งเป็นการประเมินด้านผลกระทบและด้านประสิทธิผล พบว่า ด้านผลกระทบจากการประเมินของผู้ใช้บัณฑิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ใช้บัณฑิตเห็นว่าหาบัณฑิตสาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ไปใช้งาน ด้านประสิทธิผลจากการประเมินของบัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้ใช้บัณฑิตและบัณฑิต พบว่า บัณฑิตมีจริยธรรมทางหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ : การประเมินหลักสูตร

ABSTRACT

The purpose of this research was to evaluate the Master's Degree of Education Program in Innovative Curriculum and Learning Management (A.D. 2012 Revised Edition) in the following aspects: (1) curriculum content, (2) curriculum input, (3) curriculum process, and (4) curriculum output. The sample groups consisted of 12 instructors teaching in the Master's Degree of Education Program, as mentioned above, 70 current students and 60 graduates, as well as the employers of 79 graduates, plus three curriculum experts. The research instruments comprised the interview form for collecting the curriculum experts' opinions toward the program and a five-level rating scale questionnaire for collecting the opinions of the students, the graduates and the graduates' employers. The questionnaires were sent and collected back by post. The data were analyzed into percentage, mean and standard deviation. The research revealed several significant findings: (1) In the content evaluation, the overall assessment of the instructors and the experts was at high level. All courses in the curriculum assisted the students to achieve the curriculum's purposes and were related to the objectives and the current social situation. (2) As for the input evaluation, the overall assessment of the instructors, the students, the graduates and the curriculum experts was at high level. The content and the learning experience from several courses (CLM 7604 Research to Develop Learning Management and Learners, CLM 6603 Curriculum Development, CLM 6607 Innovation and Technology in Learning Management) could be used for the students' job development. The process of recruiting new students was based on the applicants' background knowledge and abilities at a high level. The students in this program possessed knowledge-seeking ability and a good background in learning management. The instructors had working experience in relation to the program at the highest level. (3) Regarding the process evaluation, the overall assessment of the instructors, the students and the graduates

was at the highest level. They agreed that various teaching methods were used; students were given chances to seek knowledge by themselves and were informed of the course's objectives and the learning evaluation criteria before starting the courses. In addition, various evaluation methods and instruments were utilized and concentrated on the course objectives and content; the information and content from all courses were integrated and applied in the comprehensive examination at the end of the program. Furthermore, the knowledge and content from all courses and the research methodology experience were combined to fulfill the students' theses and independent studies. (4) In the product evaluation, concerning the curriculum effectiveness and efficiency, the overall assessment of the graduates' employers was at a high level. They pointed out that the graduates in the Innovative Curriculum and Learning Management program were able to develop the innovations that suited learning management and to bring the knowledge and experience from their studies into use at work. Moreover, in the product evaluation concerning efficiency, the overall assessment of the graduates and the graduates' employers was at the highest level. They insisted that the graduates possessed ethical conduct in curriculum and learning management, and had sound knowledge and understanding in the field of curriculum and learning management.

Keywords : curriculum evaluation

บทนำ

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร (curriculum development processes) เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องและเป็นวัฏจักร ประกอบด้วยขั้นตอนการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตร และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (นิรมล, 2554) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการประเมินหลักสูตรเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องกระทำในการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรทุกหลักสูตรโดยหลังจากที่ได้มีการพัฒนาหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ระยะหนึ่งแล้ว จำเป็นจะต้องมีการประเมินหลักสูตร (curriculum evaluation) ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ช่วยให้ผู้พัฒนาหลักสูตรทราบถึงคุณภาพของผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตร ตลอดจนทราบถึงข้อบกพร่องต่างๆ ทั้งในองค์ประกอบของหลักสูตร และระบบการบริหารหลักสูตร อันจะ

นำไปสู่การตัดสินใจว่าควรจะใช้หลักสูตรต่อไปหรือไม่ (ศักดิ์ศรี, 2553)

นอกจากนี้ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 ข้อ 16 ได้กำหนดให้มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะ ๆ อย่างน้อย ทุกๆ 5 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548) ดังนั้นหลักสูตรต่างๆ ในระดับบัณฑิตศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องได้รับการประเมินอย่างน้อยทุก 5 ปี เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในการปรับปรุงและตัดสินใจทางหลักสูตร

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555 ได้เริ่มใช้สำหรับนักศึกษาปริญญาโท ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ดังนั้นเมื่อหลักสูตรนี้ได้ใช้มาจนมีผู้จบหลักสูตรจำนวนพอสมควรแล้วจึงควรมีการประเมินหลักสูตรเพื่อนำผลจากการประเมินมาปรับปรุงหลักสูตรให้ทันกับการเปลี่ยนทาง

วิชาการและสังคม ประกอบกับในเอกสารหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้อุทิศ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555 ได้ระบุที่จะมีการประกันคุณภาพหลักสูตรเพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพหลักสูตรให้ดีขึ้น

ในการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ CIPPie ของ Stuffleblem (Stufflebeam, 2003) ซึ่งประกอบไปด้วยการประเมินด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) ซึ่งจำแนกเป็น การประเมินผลกระทบ (Impact) และการประเมินประสิทธิผล (Effectiveness) การประเมินรูปแบบนี้เป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบและช่วยในการให้ข้อมูลด้านหลักสูตรเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตรมีคุณภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (evaluation research) โดยใช้รูปแบบ CIPPie Model ในการประเมินโดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้อุทิศ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555 ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

1. เพื่อประเมินบริบทของหลักสูตร
2. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร
3. เพื่อประเมินกระบวนการของหลักสูตร
4. เพื่อประเมินผลผลิตของหลักสูตร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร จำแนกเป็น 5 กลุ่มได้แก่ 1) อาจารย์ที่สอนในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้อุทิศ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2555 จำนวน 22 คน และ 2) นักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้อุทิศ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2555 จำนวน 148 คน 3) บัณฑิตที่เรียนในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการ

หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อุทิศ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555 จำนวน 130 คน 4) ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 130 คน และ 5) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน รวมเป็น 433 คน

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ อาจารย์ที่สอนในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้อุทิศ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2555 และนักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้อุทิศ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2555 จำนวน 210 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากตารางสำเร็จรูปสำหรับกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จะต้องใช้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 205 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1) อาจารย์ที่สอนในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้อุทิศ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2555 จำนวน 12 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

2) นักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้อุทิศ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2555 จำนวน 70 คน โดยจำแนกเป็น

2.1) นักศึกษาปริญญาโทภาคพิเศษในส่วนกลาง จำนวน 22 คนซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยใช้วิธีจับสลาก และ

2.2) นักศึกษาโครงการพัฒนาครูสุ่ปริญญาโท ช่วงปิดเทอม จำนวน 48 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยใช้วิธีจับสลาก

3) บัณฑิตที่เรียนในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้อุทิศ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2555 จำนวน 60 คน โดยจำแนกเป็น

3.1) บัณฑิตที่เรียนภาคพิเศษในส่วนกลาง จำนวน 20 คนซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยใช้วิธีจับสลาก และ

3.2) บัณฑิตที่เรียนโครงการพัฒนาครูสุ่ปริญญาโทช่วงปิดเทอม จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยใช้วิธีจับสลาก

4) ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 79 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยใช้วิธีจับสลาก

5) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน โดยพิจารณาเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร การวิจัยเชิงสำรวจ และการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล และความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ที่สอนในหลักสูตร ประกอบด้วย 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (multiple-choice)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ แบบ ลิเคิร์ต (Likert) กรอบของข้อความประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งจำแนกเป็นการประเมินผลกระทบ และการประเมินประสิทธิผล

2.3 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรม

หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาและบัณฑิตที่เรียนในหลักสูตร ประกอบด้วย 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (multiple-choice) และแบบปลายเปิด (open-ended)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ แบบลิเคิร์ต (Likert) กรอบของข้อความประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งจำแนกเป็นการประเมินผลกระทบ และการประเมินประสิทธิผล

2.4 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของผู้ใช้บัณฑิต ประกอบด้วย 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (multiple-choice) และแบบปลายเปิด (open-ended)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ แบบลิเคิร์ต (Likert) กรอบของข้อความประกอบด้วย 1 ด้าน ได้แก่ ด้านผลผลิต

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

3.1 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ที่สอนในหลักสูตร มีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยดังนี้

1) ตรวจสอบด้านความตรงตามเนื้อหา (content validity) และความเป็นปรนัย (objectivity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คนพิจารณาและประเมินความสอดคล้อง

ของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence -- IOC)

นำคะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยถ้าได้ค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าข้อคำถามอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ ไม่ต้องปรับปรุงแก้ไข

ผลจากการประเมินความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม พบว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทุกข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 ทุกข้อ

2) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับอาจารย์ที่สอนในหลักสูตรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 คน

4) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อค้นพบจากการทดลองใช้

5) นำแบบสอบถามมาจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถาม

3.2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ของนักศึกษาและบัณฑิตที่เรียนในหลักสูตร มีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยดังนี้

1) ตรวจสอบด้านความตรงตามเนื้อหา (content validity) และความเป็นปรนัย (objectivity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คนพิจารณาและประเมินความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence -- IOC)

2) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

4) ตรวจสอบเชื่อมั่น (reliability) โดยนำแบบสอบถามไปใช้กับนักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาหาสัมประสิทธิ์

ความเชื่อมั่นแบบแอลฟาของครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha)

ผลจากการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษาและบัณฑิตที่เรียนในหลักสูตรนี้ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่า สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่า 0.95 และ 0.97 ตามลำดับ

5) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อค้นพบจากการทดลองใช้

6) นำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

3.3 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของผู้ใช้บัณฑิต มีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยดังนี้

1) ตรวจสอบด้านความตรงตามเนื้อหา (content validity) และความเป็นปรนัย (objectivity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คนพิจารณาและประเมินความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence -- IOC)

2) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1. ผลการประเมินหลักสูตร จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ ด้านบริบท พบว่า มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก และแต่ละประเด็นของรายการประเมิน ได้แก่ รายวิชาในหลักสูตรช่วยให้นักศึกษารวบรวมมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสังคมปัจจุบันผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนบริบทในด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมาก

2. ผลการประเมินหลักสูตรจากการประเมินของอาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ บัณฑิต และนักศึกษา ด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดในแต่ละรายวิชาสามารถนำไปพัฒนางานที่นักศึกษารับผิดชอบอยู่ได้ในระดับมากที่สุดได้ วิชาการออกแบบการเรียนรู้ (CLM 6606) การวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และผู้เรียน (CLM

7604) การพัฒนาหลักสูตร (CLM 6603) นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้ (CLM 6607) การประเมินหลักสูตร (CLM 6605)

นอกจากนี้ ในส่วนของนักศึกษาที่เรียนแผน ข พบว่า วิชาวัตกรรมการจัดการศึกษา (CLM 7704) ประสบการณ์การพัฒนาหลักสูตร (CLM 7706) การศึกษาอิสระ (CLM 7096) สามารถนำเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนนักศึกษาที่ต้องเรียนปรับพื้นฐาน พบว่า วิชาความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู 1 (CLM 6701) ประสบการณ์วิชาชีพครู 1 (CLM 7701) ประสบการณ์วิชาชีพครู 2 (CLM 7702) สามารถนำเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ได้อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคัดเลือกผู้สมัครเข้าศึกษาซึ่งพิจารณาจากคุณสมบัติและความรู้ความสามารถ อาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาบัณฑิต และนักศึกษา พบว่า กระบวนการคัดเลือกเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยนำเข้าด้านอาจารย์ที่สอนในหลักสูตร จากการประเมินของอาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาบัณฑิต และนักศึกษา พบว่า อาจารย์มีประสบการณ์การทำงาน มีคุณวุฒิ มีผลงานทางวิชาการที่สัมพันธ์กับหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด

ปัจจัยนำเข้าด้านสื่อการเรียนรู้และสถานที่ พบว่า ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตำรา มีเนื้อหาสอดคล้องกับขอบเขตวิชาอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนรู้และสถานที่อยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินหลักสูตรด้านกระบวนการจากการประเมินของอาจารย์ นักศึกษา และมหาบัณฑิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ อาจารย์ นักศึกษา และมหาบัณฑิต พบว่า การจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้เปิดโอกาสให้นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง มีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระหรือวิทยานิพนธ์ อาจารย์ให้คำปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ อาจารย์ นักศึกษา และมหาบัณฑิต ประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประเด็นอื่นๆ ในเรื่องการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตร อาจารย์ นักศึกษา และมหาบัณฑิต ประเมินอยู่ในระดับมาก

สำหรับกระบวนการด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ อาจารย์ นักศึกษา และมหาบัณฑิต ประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะการแจ้งแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของรายวิชาให้นักศึกษาทราบก่อนเริ่มเรียน

ส่วนกระบวนการการสอบประมวลความรู้ของอาจารย์ นักศึกษา และมหาบัณฑิต พบว่า มีการส่งเสริมการบูรณาการความรู้จากทุกวิชาในระดับมากที่สุด

การทำวิทยานิพนธ์หรือการศึกษาอิสระ อาจารย์ นักศึกษา และมหาบัณฑิต ประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกประเด็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการนำความรู้จากวิชาในหลักสูตรมาใช้ในการทำวิทยานิพนธ์หรือการศึกษาอิสระ

4. ผลการประเมินหลักสูตรด้านผลผลิต ซึ่งจำแนกเป็นการประเมินผลกระทบ (impact) และการประเมินประสิทธิผล (effectiveness)

ด้านผลกระทบ (impact) เป็นการประเมินโดยผู้ใช้บัณฑิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ใช้บัณฑิตพบว่า บัณฑิตสามารถพัฒนานวัตกรรมได้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้

ด้านประสิทธิผล (Effectiveness) เป็นการประเมินโดยบัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด บัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิต พบว่า ผู้ที่ศึกษาในหลักสูตรมีจริยธรรมทางหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

สรุปและวิจารณ์ผล

จากผลการวิจัยที่สรุปไว้ข้างต้น ผู้วิจัยเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) จากการประเมินของอาจารย์ นักศึกษา มหาบัณฑิต ผู้ใช้บัณฑิต และผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านผลผลิต พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งถือได้ว่าหลักสูตรมีคุณภาพดี

2. ด้านบริบทของหลักสูตร จากการประเมินของอาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยอาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า รายวิชาทั้งหมดในหลักสูตรช่วยให้นักศึกษา บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร สอดคล้องกับสภาพการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสังคมปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของหลักสูตรที่ดีจะต้องเป็นหลักสูตรที่มีจุดมุ่งหมายชัดเจน บรรลุเนื้อหา ประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับช่วงเวลาให้การศึกษา มีการกำหนดเนื้อหาสอดคล้องกับสภาพการณ์ดำเนินชีวิต สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (อมรา,2540)

3. ด้านปัจจัยนำเข้า จากการประเมินของอาจารย์ นักศึกษา มหาบัณฑิต พบว่า เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ในแต่ละวิชาสามารถนำไปพัฒนางานที่นักศึกษารับผิดชอบอยู่ได้ อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รายวิชาบางวิชา มีเนื้อหาใกล้เคียงกับบางวิชาในหลักสูตรโดยเฉพาะวิชา หลักการจัดการศึกษาและแนวคิดทางปรัชญา (CLM 6504) วิชาปรัชญาการศึกษา (EDF 6003) และวิชา วัตกรรมการจัดการศึกษา (CLM 7704) การนำวิชาเหล่านี้มาบูรณาการเพื่อลดความซ้ำซ้อนและจะทำให้จำนวนหน่วยกิตลดลง ผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นว่าวิชาภาษาอังกฤษควรเพิ่มทักษะการพูด เพราะในสังคมปัจจุบันใช้การสื่อสารทางพูดมากขึ้นและการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาควรให้ความสำคัญกับการคิดวิเคราะห์ ดังนั้นผู้ทรงคุณวุฒิเสนอว่าควรมีวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสัมมนา โดยเป็นการสัมมนาที่เป็นนวัตกรรมทางการศึกษา นอกจากนี้ ในส่วนของการบริการคอมพิวเตอร์จุดเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต นักศึกษาประเมินอยู่ในระดับมาก แต่มีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรเพิ่มจุดบริการสัญญาณให้มากขึ้น ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของเรา นักศึกษาในมหาวิทยาลัยสามารถใช้อินเทอร์เน็ตติดต่อกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ เพื่อค้นหาข้อมูลที่กำลังศึกษา ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะทำหน้าที่เสมือนเป็นห้องสมุดขนาดใหญ่

4. ด้านกระบวนการ ผลการประเมินในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด สอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของอนุกุล (2548) ที่ทำการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกคหกรรมศาสตร์ เพื่อพัฒนาชุมชน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง 2555) นักศึกษาและบัณฑิต พบว่า มีการเปิดโอกาสให้นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองในการเรียน ในระดับบัณฑิตศึกษา การค้นคว้าถือเป็นสิ่งสำคัญ เป็นพฤติกรรมที่พึงมีในนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการศึกษาอิสระมีการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาอิสระของนักศึกษา มีการนำหัวข้อวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาเข้าที่ประชุมเพื่อเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาที่เหมาะสมกับหัวข้อวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ สาขาวิชานวัตกรรมฯ ให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผล ก่อนการเรียนการสอนจะต้องมีการแจ้งจุดประสงค์การเรียน ตลอดจนแนวทางในการประเมินผลให้นักศึกษาทราบ มีการประเมินผลจากหน่วยงานภายนอกโดยเฉพาะในการทำวิทยานิพนธ์ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอว่า ควรมีการประเมินความก้าวหน้าของนักศึกษาในการทำวิทยานิพนธ์เป็นรายๆ และเป็นระบบ เช่น มีวิชาสัมมนา วิทยานิพนธ์ ทุกภาคการศึกษา โดยเป็นวิชาที่ไม่นับหน่วยกิต เพื่อเป็นการกระตุ้นนักศึกษาให้เห็นถึงความสำคัญของการทำวิทยานิพนธ์และจะได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

สำหรับบัณฑิต มีข้อเสนอแนะในเรื่องของการสอบปากเปล่าว่า อาจารย์ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้สอบจนครบตามกำหนดเวลา นอกจากนี้ บัณฑิตยังมีความเห็นว่า ควรให้อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้สอบเพราะเนื้อหาที่สอบและสอนจะได้สอดคล้องกัน

จากผลการวิจัย คณะกรรมการผู้จัดทำหลักสูตรควรมีการปรับปรุงตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอดังนั้น สาขาวิชาน่าจะพิจารณาในเรื่องของการจัดวิชาสัมมนาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ผู้รับผิดชอบการสอบประมวลแต่ละกลุ่มวิชาควรมีการประชุมเพื่อกำหนดแนวปฏิบัติในการออกข้อสอบและสอบปากเปล่าเพื่อเป็นมาตรฐานต่อไป

5. ด้านผลผลิต ซึ่งประเมิน 2 ประเด็น คือด้าน ผลกระทบและประสิทธิผล ผู้ประเมินด้านผลกระทบ คือ ผู้ใช้บัณฑิต โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก คือ บัณฑิตสามารถพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสมกับการ จัดการเรียนรู้ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ด้าน การจัดการเรียนรู้ไปใช้งาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สาขาวิชามีวิชาให้นักศึกษาได้ฝึกลงมือปฏิบัติจริง เกี่ยวกับ การออกแบบการสอน การทำวิจัย และการ พัฒนาหลักสูตร อีกทั้งในวิชานิตศการศึกษา นักศึกษา ได้ปฏิบัติการนิตศในสถานการณ์จริงในสถานศึกษา จึง ทำให้นักศึกษามีประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ในการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้จริง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยประจำปี 2559

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2548. เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ.2548. และแนวทาง การบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับ บัณฑิตศึกษา พ.ศ.2548.
- นิรมล ศตวุฒิ. 2554. การพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. 2553. การประเมินหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย รามคำแหง.
- อมรา เล็กเริงสินธุ์. 2540. หลักสูตรและการจัดการ มัธยมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3: กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายเอกสารและตำราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

อนุกุล พลศิริ.2548. รายงานการวิจัยเรื่องการประเมิน หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา คหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน. มหาวิทยาลัย รามคำแหง.

Stufflebeam,D.L. 2003. The CIPP model for evaluation. In The international handbook of educational evaluation, chapter 2. Edited by D.L. Shufflebeam and T.Kellaghan. Boston: Krueger Academic Publishers.